

שבת הראי"ה

פנינים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל
רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

פרשת
זווי שרה

גליון מספר 100

גליון ה-100

זבר המערכת

פרסום אורו של הראי"ה

בחסדי שמים אנו זוכים להוציא השבוע את גיליון ה-100 של שבת הראי"ה. זוהי הזדמנות טובה לעצור ולראות את פירות עבודתנו.

שבת הראי"ה החל לצאת לפני כשנתיים ע"י ארגון 'אור האורות', כאשר מטרתו העיקרית הם פרסום סיפורים נדירים על דמותו של מרן הראי"ה קוק, והוצאה לאור של כתביו התורניים. מאחורי מאה הגלינות של שבת הראי"ה, עומדים אלפי שעות עבודה ומחקר מצידם של חברי הארגון. במהלך עבודתנו זכינו לחשוף כתבים חדשים של מרן הראי"ה, ולגלות פרשיות מרתקות מתקופות חייו.

ארגון אור האורות הינו ייחודי ובלעדי בשטח פעילותו. שבעים שנה אחרי פטירת הראי"ה, הוקם לראשונה ארגון מסודר שמטרתו המוצהרת הינה חשיפת כתבי הראי"ה ותולדות חייו. מטרה זו מתקיימת הלכה למעשה מדי שבוע, בגיליון שבת הראי"ה. הסיפורים המובאים בעלון, חושפים את טוהר מידותיו הנעלות של מרן הראי"ה, ובכך זוכים קוראי העלון לקיים מה שאמרו חז"ל: "גדול שמושה יותר מלימודה". הנהגותיו הקדושות של מרן הראי"ה חושפים בפנינו את עולמו הרוחני המיוחד ואת רוממות הגיינותיו, "כי מלאך ד' צבאות הוא ותורה יבקשו מפיהו".

עלון שבת ייחודי

מתוך כך, קיים לעלון שבת הראי"ה מקום של כבוד בתוך שלל העלונים הקיימים כיום. בשונה מיתר העלונים, שבת הראי"ה לא פונה לציבור מסויים. קהל קוראיו הוצה מגוונים, וכולל בתוכו אלפי יהודים אשר המכנה המשותף שלהם הוא אך ורק ההתעניינות באור תורתו של מרן הראי"ה. יש בכך נאמנות לדרך הקודש של מרן הראי"ה, שלא השתייך למגזר מסויים, אלא היה מחובר לכל עם ישראל ולכל יהודי באשר הוא.

בעלון זה אנו מקפידים לשמור על הזון והזוהר שבאורחותיו של מרן הראי"ה, ומשום כך אנו נזהרים שלא לגלוש לויכוחים פוליטיים כאלה ואחרים, שלא חסרים לנו בדורנו. שבת הראי"ה מבקש לאחד את הציבורים השונים סביב תורתו של "איש האשכולות" מרן הראי"ה. אנו מאמינים שכל יהודי יכול למצוא את עצמו בתורת הראי"ה ולקשר עצמו אליו, כמובן – על פי הדרך והסגנון המתאימים לו. אורו של מרן הראי"ה מסוגל לאחד את עם ישראל, ולהרבות שלום בעולם, כפי שהייתה משאת נפשו הטוהרה כל חייו.

כשהתחיל לצאת העלון שאלו אותנו הרבה מהקוראים בהתפעלות: "איך לא חשבו על רעיון כה נצרך עד היום?". כל כך מתבקש שיהיה ארגון מסודר שיקח על עצמו להוציא לאור ולהפיץ את תורת הראי"ה, ושידאג לאסוף עדויות וסיפורים מהיהודים המבוגרים שחיים כיום אשר זכו להכיר אישית את מרן הראי"ה ולראות עין בעין את קדושתו.

מלאך ד' צבאות

בדמותו המופתית של מרן הראי"ה, בקדושתו ובטוהר מידותיו, אנו רואים מורה דרך לדורנו. דמותו הקורנת, כפי שאמר תלמידו ר' אריה לוי, היא "סמל עילאי לאהבת ישראל", ומתווה לנו את אופי הדרך העולה בית א-ל. בתורתו אנו מוצאים את העצות

הקדושות והנפלאות להחיות את נפשנו. משום דברים אלו דבקו בו רבבות יהודים, החל מחסידי 'בית אברהם' (עליהם מסופר בגיליון זה) ועד לגדולי הצדיקים והמקובלים שהיו מתאספים מדי שבת בשבתו לסעודה שלישית בבית הרב לשמוע את תורת קדשו.

ותורה יבקשו מפיהו

מאז הגיליון הראשון של 'שבת הראי"ה', אנו מקבלים תגובות חמות ואוהדות מאלפי הקוראים. אנשים מודים על העלון המיוחד שפתח בפניהם צוהר חדש על הראי"ה קוק. אנו מקבלים גם פניות של אנשים שמבקשים לברר פרטים מסויימים על דמותו של הראי"ה, או ביאורים על דברי תורתו. קהל המגיבים הינו מגוון: החל מכאלה שמזדהים כצאצאי מקורבי הראי"ה שזכרו בעלון, ועד לצאצאיהם של מתנגדי מרן הראי"ה, שכיום – במבט לאחור – מבינים כמה גדולה הייתה הטעות בייחס לדמותו הקדושה, ועד כמה ניוונה המחלוקת משקרים וסילופים.

בנוסף לבקשות מצידם של הקוראים, אנו גם מקבלים מהם חומרים חשובים, שאינו קיים בארכיונים הגדולים המוכרים לציבור. כך למשל הגיעו אלינו הדברים הבאים: תיעוד של חתונת הראי"ה; תיאור מפורט ונדיר של מסע המושבות בראשות מרן הראי"ה; סיפורים לא מוכרים על יחסי הרב והקנאים שירדו לחייו; ראינות נדירים עם תלמידי הראי"ה המספרים על דרכיו בקודש, ועוד. אנו מקווים להמשיך ולקבל סיפורים וכתבים מאתכם – קוראי העלון, ובכך להבטיח את הצלת החומר מאיבוד הזמן, וגם להביא את הדברים לפרסומם בקהל הרחב.

תוכניות ויעדים

מלאכת חשיפת אורותיו של הראי"ה נמצאת עדיין בתחילתה. עבודה רבה מחכה לנו; מאות ואלפי כתבים חשובים ומסמכים רבים עדיין מחכים להיגאל. חלק קטן ממסמכים אלו השתדלנו רבות להשיגם, אך עד כה לא הצלחנו. לשם המחשה נציין כמה מהם: כתב-הסכמתו של הראי"ה לספר 'ביאור הליקוטים' (ביאור לספר 'ליקוטי מוהר"ן), שבה אולי יתברר לנו סוף סוף כיצד בדיוק התייחס הראי"ה לתורת ר' נחמן מברסלב זיע"א. שני ביאורים על ספר הסודות והרזים 'ראש מילין' שכתב מרן הראי"ה – הראשון נכתב ע"י רבי מנשה אדלר זצ"ל, רבה של לונדון, ומרן הראי"ה התייחס אליו במפורש בכמה מאגרותיו (ראה: 'אגרות הראי"ה' ח"ג עמ' רז), אך לצערנו ביאור נכבד זה נעלם לאחר כתיבתו, ולא פורסם עד היום. הביאור השני שטרם ראה אור נכתב ע"י תלמידו החביב של הראי"ה, ר' חיים יעקב לוי זצ"ל, והוא נמצא כיום בידי צאצאיו.

בנוסף לכך, אנו עובדים בימים אלו על מספר ספרים העוסקים בפרקים חשובים מחיי הראי"ה, ובכוונתנו להוציאם לאור אי"ה כבר בחודשים הקרובים.

ויהי רצון מלפני ד' יתברך, שנוכה להמשיך לפאר ולרומם שמו של מרן הראי"ה, ולהרבות אהבה ושלום בעם ישראל.

מערכת 'שבת הראי"ה'

חסידות "בית אברהם"

חסידי מרן הראי"ה בעיירות פולין (ח"ה)

פרק ה': חסידי בית אברהם בלודז'

"להפיץ תורת האדמו"ר מרן הראי"ה"

בשבעות הקודמים סיפרנו על הקמת החסידות 'בית אברהם' של מעריצי מרן הראי"ה בעיר פולין. הרחבנו לספר על בית המדרש הראשון של 'בית אברהם', שהוקם בעיר פביאניץ, וגם ועל חלופת המכתבים בינם לבין האדמו"ר – מרן הראי"ה. השבוע נספר על הסניף השני של 'בית אברהם', שהוקם חצי שנה אחר כך, בניסן תר"ץ, בעיר לודז'. מייסדי הסניף היו שני יהודים יקרים: ר' דב קורננץ ור' יעקב אלחנן פלאי זצ"ל.

הרקע להקמת 'בית אברהם'

בארכיונו כתביו של המייסד, ר"א פלאי, מצאנו מאמר בכתב ידו, בו מתואר הרקע להקמת 'בית אברהם'. מסתבר שהיה זה מאמר מקיף שעסק בכך, אך לצערנו מצאנו רק את התחלתו. אמנם היא מעניינת מאוד, ותוכנה חשוב מאוד להבנת הרקע להקמה, והדברים לפניכם:

"בית המדרש "בית אברהם" בלודז'

ע"ש מרן הרב הראשי לא"י הגרא"י קוק זצ"ל אחרי הצהרת בלפור וביחוד אחרי החלטת סן-רמו בתרפ"ד גברה תנועת התיירים לארץ, מאמריקה וממרוכז אירופא וביניהם הרבה יהודים דתיים שלמרות המאבק וההתנגדות מצד "אגודת ישראל", וכפי שנקראה בפולין "שלומי אמוני ישראל" נגד הציונות הדתית, ורעיון תחיית ישראל בארץ ישראל בפרט, – הלך וגדל בכל זאת השפעת רעיון המזרחי וחדירתו לתוך כותלי השטיבלך ובתי החסידיים שבעיר פולין וכבש ביחוד את הנוער הדתי מבין חובשי בתי המדרש לתורה, אבל החוגים החסידיים הקיצוניים שלחמו בעוז נגד המזרחי ומפעליו בהשמצות ובכוזי כל הרבנים שנצטרפו למזרחי הצטיינו במיוחד בסילוף דמותו של מרן הרב זצ"ל, ותארו אותו בין ההמונים כרב פורומי וקל דעת. אבל רובם של התיירים החרדים ואפילו החסידיים שביקרו בארץ ישראל כשחזרו הרבו לספר ולתאר את מאור פניו ואת עוצם גדולתו בתורה, כגאון בנגלה, וכחכם הרוים, נוסף לפרישתו וחסידותו ביראת שמים טהורה ומבושמת, הכובשת ומקרבת כולם באהבת ישראל ויקדת בלי גבול. באותו פרק זמן בקר בארץ האדמו"ר מגור הרא"מ אלתר זצ"ל שלמרות עמדתו כראש אגודת שלומי א"י היה מחונן בשאר רוח ובראייה בלתי מצומצמת לעתידה של ארץ ישראל. ואחרי שנפגש בירושלים עם מרן הרב זצ"ל, התרשם כלנא ממאור פניו המבריקים בתום כל קדושה ואצילות ולמרות הבדלי הדעות שביניהם ביחס לרובי ההשפעה וההדרוה המעשית להזקקת והאדרת הקניית של תורה וארץ ישראל בין המוני ישראל בתפוצות, ואת רשמי הפגישה הזאת תיאר האדמו"ר מגור זצ"ל במכתב שנתפרסם אז בין חסידי ומעריציו בפולין וביתר תפוצות ישראל. המכתב הזה עשה רושם רב, וכמובן שהועיל במדה רבה גם לנו נושאי דגל המזרחי ותופשי הרעיון של תחית עם ישראל בארץ ישראל עפ"י תורת ישראל.

באדיבות המרכז התעודי של בית הרב

ולפי עניות דעתי, בזכות הפגישה ההיסטורית הזאת בין אחד ומיוחד מגדולי אדמו"רי החסידות בפולין האדמו"ר הזקן מגור זצ"ל ובין מרן הרב קוק זצוק"ל זכתה השושלת החסידית הזאת – חסידות גור, ושאר החסידות הזאת קבועה ויציבה עם כל גווני הצורות הפנימיות והחיצוניות שלה במדינת ישראל. אגב, במכתבו הנ"ל מננה האדמו"ר מגור זצ"ל את הרב זצ"ל בתואר: איש האשכולות בתורה ומידות תרומיות. וכשנשאל ע"י אחד מחסידיו כיצד כינה את הרב איש האשכולות, והלא משנה מפורשת היא (סוטה מ"ז א) משמת יוסי בן יעזר איש צרידה, ויוסי בן יהודה איש ירושלים בטלו האשכולות? השיב האדמו"ר: הרי באותה מסכתא (שם מ"ח ב) נאמר: משחרב מקדש ראשון בטלה זכוית לבנה, וכתבו בתוס' שבת כ' ב', דאין הכוונה שבטלו לגמרי, אלא שאינה מצויה, הוא הדין לאנשי אשכולות אין מצויים הם אבל שרידים מהם קיימים.

באחד ממכתביו [שפורסם בספר 'אור מופלא – מרן הרב קוק' עמ' קנד] מספר ר"א פלאי: "אנשי בית אברהם בלודז' התקשרו עם מרן הרב זצ"ל, ולפי בקשתם קיבלו ממנו את ספריו, בצירוף מכתב ברכה בעידוד, שהתנוסס במסגרת יפה על אחד מחללי בית המדרש. [...] התעסקו בעיון והתעמקות במשנתו של הרב, ביהמ"ד זה יצא שמו לתהלה ופתחא כמקום שמגדליו בו תפילה ותורה, מתוך אורה ארצישראלית והשראת חזונו של מרן הרב קוק. נתווספו חברים, בעלי שאר רוח, משפיעים ורוחניים ביניהם התבלט רבי שמחה טרייסטמאן הקדוש הי"ד (בנו של הרב טרייסטמאן, רבה של לודז'), שעזר הרבה להתפתחות ביהמ"ד הנ"ל, בשיעורים המצויינים בספרי הגות ומחשבת ישראל. לבית מדרש מיוחד זה יצא שם טוב ובמשך הזמן נתרבו המתפללים בו, עד שבשנת תרצ"ב כבר הגיעו לעשרה מנינים.

המטרה: הפצת תורת הראי"ה

מעניין לשים לב כיצד מתארים מייסדי 'בית אברהם' את מטרת תנועתם. בעוד שהחברים בפביאניץ ובערים האחרות מדברים על עיסוק פנימי-קבוצתי בספריו המחשבתיים של הראי"ה, הרי שהחסידים בלודז' מוסיפים ייעוד מפתיע: הפצת תורת הראי"ה לציבור הרחב. במכתביהם למרן הראי"ה הם כותבים מפורשות, כי ברצונם "להפיץ מעינותיו חוצה", "להמשכת חוגים יותר רחבים בהפצת תורת אמת וחיבת אה"ק מרוצפת באהבת ישראל". בשבועות הבאים נספר בפירוט על 'בית אברהם' בלודז', ועל קשריהם עם מרן הראי"ה.

תולדות חייו של מייסד 'בית אברהם' בלודז'

ר' יעקב אלחנן פלאי זצ"ל

ר' יעקב אלחנן פלאי (פיליק) נולד בעיר צנסטוכוב שבפולין, ב"ט כסלו תרס"א, לאביו ר' יצחק פיליק (ממשפחה חסידית באלכסנדרה הסמוכה ללודז', ומקושרת עם שושלת אדמו"רי אלכסנדר) ולאמו אסתר בת ר' יוסף ישעיהו ורגון (מצאצאי הרב הצדיק ר' דוד'ל מללוב).

כדפי זכרונותיו שהותיר אחריו הוא מספר על ילדותו:

"אמי ע"ה, הקשתה להוליד אותי, וחבלי הלידה ארכו כשלושה ימים. היא הייתה במצב של סכנת נפשות, ובודאי שבני המשפחה הרעישו עולמות בתפילת צדיקים ובסגולות שונות, וביניהם הצנו של המרא דאתרא בלודז' הרה"ג רבי אלי' חיים מייזל זצ"ל, שהיה נחשב גם לצדיק גדול, לתקוע בשופר בחדר הילודת בצרוף דברי תהילים. וזה חל בדיוק בתום יום השלושים לפטירת אבי זקני אם אמי, ר' יעקב אלחנן בן רבי לוי יצחק גוטליב מצנסטוכוב, שמלבד שהיו מפורסמים בחסידותם ובלמדנותם היו גם מגדולי היחס. ביחוד של אשתו של הסבא ר' לוי יצחק זצ"ל, הסבתא רחלה הייתה בתו של הרב ר' נחמ"י בנו של הצדיק המפורסם רבי דוד מללוב זצוק"ל, והעובדה שנולדתי ביום השלושים לפטירת הסבא ר' יעקב אלחנן שנפטר בהושענא רבה תרס"א, וזכותי להקרא הראשון בשמו של הסבא עטרה אותי בחיבה מיוחדת בקרב כל המשפחה."

בן שנתיים היה כשאביו נפטר. הוא גודל וחונך בבית אבי אמו בעיר צנסטוכוב, ושם למד בישיבה. הוא היה חסיד רדומסק, כפי שמספר בזכרונותיו: "ברוחי הנני מקושר ביותר לקרני יהוד של הה"צ בעל 'תפארת שלמה' זצוק"ל שבספרו הקדוש אני הוגה בתדירות". לאחר נישואיו, עסק במסחר. בשנת תרפ"ג עבר עם משפחתו לעיר לודז', והיה שם ש"ר הסתדרות "צעירי המזרחי" (שהיה מייסדו בצנסטוכוב). בנוסף לכך הקים שם יחד עם חבירו את בית הספר 'תחכמוני', עמד בראשו, ושימש בו כמורה לתנ"ך ולעברית.

על עלייתו ארצה, סיפר לנו בנו, מר יצחק פלאי הי"ו:

"הורי עלו פעמים ארצה, הפעם הראשונה שהם עלו הייתה בשנת תרפ"ד, מיד אחרי החנוכה. הם עלו עם העליה של המזרחי. הם באו ארצה ועבדו בין היתר בפרסיה של רחובות ופתח תקוה. בתקופה מסוימת הם גרו ליד חסן קב ב"פון". לצורך פרנסתו הוא עבד כפועל בנין וריצוף עד שנת תרפ"ז. באותה שנה, נחתה על משפחת פלאי צרה קשה. מספר על כך יצחק פלאי:

"אמא שלי הייתה בת יחידה, והיא חלתה במחלה מסוימת והגיע מצב שהיו צריכים לנתח אותה. היא כתבה להוריה שהיא צריכה לעבור ניתוח, אז הם נבהלו וביקשו ממנה שתחזור אליהם לפולין, מפני שבבמבר – בפלשתינה – אין רופאים מספיק טובים... היא חששה לכיבוד הורים, מה גם שהיא בת יחידה, והיא החליטה לסייע לפולין. בהתחלה אבא חשב שהיא תהיה שם חודש-חודשיים בסך הכל, ולכן היא נסעה לשם לבד. אמנם, לאחר שבעה חדשים האבא ראה שהיא לא חוזרת, כי היא נצרכה לעבור טיפולים נוספים, ובנוסף לזה גם האמא שלה חלתה, והיו צריכים לטפל בה. אז אבא נסע לשם, והם נשארו שם מספר שנים."

בתקופה זו הקים ר' יעקב אלחנן את 'בית אברהם' בלודז', יחד עם חברו דב קורננץ. על הרקע להקמה, סיפר בנו:

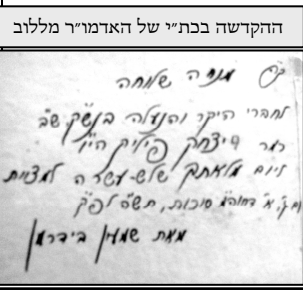
"בפעם הראשונה שאבא שלי היה פה בארץ, הוא התקרב לרב קוק. כאשר נאלץ לחזור לשם, בגלל המחלה של אמא, הוא הקים את 'בית אברהם', שהיווה מעין תחליף למה שנמנע ממנו – קשר פנים אל פנים עם הרב."

בפעם השניה שעלו בני משפחת פלאי לארץ, היה זה בשנת תרצ"ה, עשר שנים אח"כ. בפעם השלישית הם חתרו לגור בתל אביב. בפרק זמן מסויים היה ר"א פלאי גובר של סניף "הפועל המזרחי" ברחובות, אח"כ עבד בהנהלת מחלקת החרדים של הקרן הקימת לישראל בתל-אביב. הוא עזר גם שם כחבר בני-ברית לשכת "שער-ציון" וארגון יוצאי צנסטוכוב, שמת תורה, פעיל וגבאי כספים לטובת ישיבת "מרכז הרב" בירושלים. לאחר מכן עבד כסגן מנהל לשכת המים של "הפועל המזרחי" בתל-אביב.

ר' יעקב אלחנן היה מקורב מאוד גם לאדמו"רי ללוב, גם בזכות קרבתו המשפחתית אליהם. מספר בנו:

"שגרנו בתל אביב, היינו הולכים להתפלל אצל האדמו"ר ר' משה מרדכי בידרמן זצוק"ל. אבא שלי היה מאוד קשור אליו. ולא רק אז; כבר בזמן האנגלים, כשהאדמו"ר התגורר בבתי ורשה בירושלים, אני זוכר שאבא היה לוקח אותי והיינו הולכים אליו. בלילה הייתי ישן שם עם לדיו של האדמו"ר. ביניהם היה גם, ר' שמעון נתן נטע בידרמן, (האדמו"ר שנפטר לאחרונה) שהיה בן גילי. אני הכרתי אותו מגיל צעיר, והייתי קשור אליו מאוד. הוא נתן לי מתנה לבר מצוה את הספר 'חשמונאים', ששמור אצלי עד היום. הייתי נמצא אצליהם הרבה בבית, כבר מזמן האנגלים."

ר"א פלאי השאיר אחריו אוצר בלום של חידושי תורה בהלכה ובאגדה, וכן מאמרים חשובים נוספים, שחלקם עוסק בדמותו המיוחדת של מרן הראי"ה. חלק קטן מהכתבים התפרסם עוד בחייו בעתונים 'הצופה' ו'נתיבה'.

מכתב ר' יעקב אלחנן פלאי זצ"ל (מייסד חסידות 'בית אברהם' בלודז') על פטירת כ"ק אדמו"ר מרן הראי"ה

ב"ה ת"א י"א אלול צ"ה

אל חברי היקרים והנעזמים בבית התפילה "בית אברהם" בלודז ד' עליהם יחיו.

אהובי לבבי! רבים מכם חברים יקרים בודאי התרעמו עלי שמיים שנפרדתי מכם לא מלאתי חובת חבת [?] לחברים בפרט לחברים שמאורגנים בצורה מסויימת, תהי' זאת אפילו בית תפילה ולא כתבתי מכתב כללי אל החברים שבגולה, אמנם הצדק בודאי אתכם. אני שבמוכן ידוע חשבתם אותי לבא-כוחכם, אשם במקצת אבל לא ככולו, אמנם התניתי עם הח' לוי שמפעם לפעם אכתוב לו גם בשביל כל החברים וגם אמרתי לכם שכל מי שיכתוב לי אענה לו בלי ספק וכל הזמן עוקבי אני לכל המתרחש אצלכם, אבל בעיקר חשבתי תיכף עם בואי לארץ ישראל, שבאם אהיה אצל מרן הגה"ק זצלה"ה ואדבר אתו ע"ד הרחבת [מילה זו מטושטשת] פעולותינו ולהדק באופן יותר חזק את הקשרים אכתוב לכם מכתב מפורט ויתחיל [מילה זו מטושטשת] קשר מכתבים תמידי, אבל אי לנו! כי שודדנו! ואללי לי כי לא זכיתי בפעם הזאת אפילו לראותו. ועל לב מי עלה שהאסון המחריד מתקרב כל כך מהר [מילה קרובה] [בזמן שהתכוננו לחוג את] יובל השבעים חשך השמש בעריפיה ונגנו אורן של ישראל היד עוד רועדת והמחשבות עוד רצוצות ואין עוד מלה ראויה של הערכה כי מה יכולים להגיד על איש פלאות זה, שהיה שייך לאותה השדרה של גדולי ישראל שחיו ופעלו עוד קודם שניטלה גאותן של ישראל.

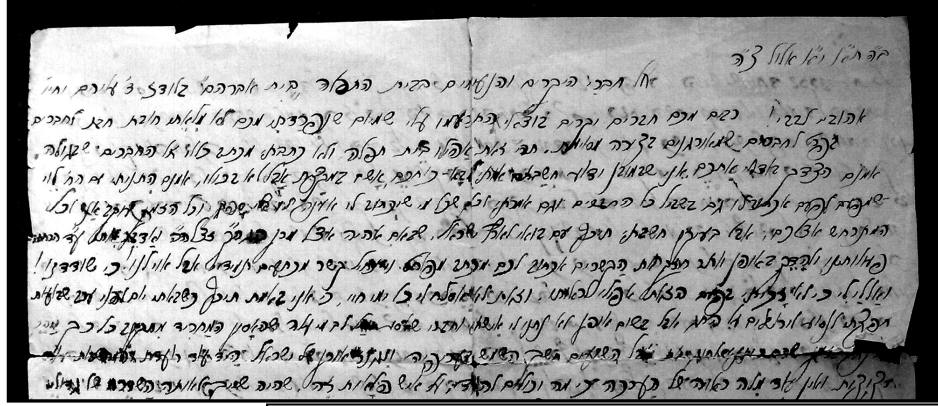
תאמינו לי שמכל מילי הדספדא ששמעתי מגדולי הרבנים שזכו לצקת מים על ידיו הייתה רק הזעקה שלפי המאמר "ראיתי בני עליה והן מועטין מה עשה הקב"ה עמד ושתלן בכל דור ודור". ודורנו זה שמצד האחד הוא שפל ובזוי ומוכה לרסיסים ומצד השני הננו רואים שזה הדור הצועד על מפתן הגאולה. כמה מאושרים היינו בימי שפל אלה כשכל הכוחות השחורים התאחדו להכחידנו מן העולם ואפילו מארצנו – כשהיינו יכולים להפנות את מבטנו לעבר הר ציון אל [מילה מטושטשת] "עבד לעם קודש על אדמת הקודש" הצועד בראש העם ברוח של גבורה עליונה מלא עוז נפש נגד כוחות ההרס מכפנים ובחוף לקראת [משיח] צדקנו שהלא התאחדו בו באיש פלאות זה – צדיק יסוד עולם באמת כל התכונות המשיחיות, הלא נתקיים בו במלואו "והריחו ביראת ד'" רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ד' והצדק והאמונה היו כמעט יותר [מילה זו מטושטשת] מאזור מותניו וחלציו. האיש שישא ברמה שמו וחתמו של הקב"ה – שלום ואמת! אי ויבוי לנו! כשאינ לנו נמורתו.

אמנם ישנם עוד גדולים אחד גדול בתורה אחד גדול בעבודה - בגמילות חסדים ישנם אישים גדולים שמצטיינים כל אחד במקצועו אבל איפו הוא האיש שמאחד בקרבו את כל התכונות והכשרונות הנפשיים למזיגה כל כך נפלאה. מה אתה רוצה אהבת השם – סיפר עליו תלמידו המובהק הגה"ק ר' יעקב משה חרל"פ שליט"א שבא אליו פעם בלילה ומצאו מסתובב בחדרו אנה ואנה כשעיניו כשני לפידי אש ומראהו נורא וכשנגש אליו ומצאו כולו רועד וקר ככפור ושאלו מה לך רבנו אז תפש את ידיו ובקש ממנו ר' יעקב משה, ראטעוועט מיך ווייל ר' ווער פעברענט פון אהבת השם ובקש ממנו שיוציאהו החוצה ויתחיל לדבר אתו דברי תורה פשוטים בהוויות דאבי ורבא.

מה עוד – אהבת ישראל יודעים כולם שעשה עצמו כאסקופה הנדרסת לכל קטן שבישראל. מילא מאהבת ארץ ישראל הלא אין מה לדבר הלא ישנם ע"ז אגדות למאות. אי נא לנו שדורנו דור יתום לא ידעו להעריכו כראוי. עכשיו מתחילים להבין ולהעריך שניטלה הנזר של כנסת ישראל, ואולן] ג"כ לא כולם. לכה"פ זכיתי להשתתף בהלווייתו. מי יכול לתנות את גדול החורבן וזעקת גדולי ירושלים יקיריה וחכמיה על הסתלקות של אותו צדיק קדוש עליון. כשבאתי ירושלימה בשעה 9 בבוקר לא יכולתי כבר להכנס אל החדר שבו שכב גופו הטהור וגם הרחוב היה כבר סגור מפני ההמון שחפץ להתפרץ כי לא נתנו להכנס רק לרבנים [מילה קרובה, אולי: ובאי כח] של מוסדות ישיבות ע"פ כרטיסים מיוחדים שנחלקו בועד הקהילה, עד שעלה לי להתפרץ לועד הקהילה סכנתי את נפשי ולקחתי אתי את המכתבים שהייתי מקבל מאת הישיבה, שיתנו לי כרטיס וא"כ אחרי בכיות ממש ותחנונים השגתי כרטיס ואז יכלתי להכנס אבל כשעליתי למעלה שוב לא יכולתי להכנס אל החדר פנימה כי כבר נגשו לעשות הטהרה ואז נשארתי עומד על יד הפתח שהיו מטהרים אותו אבל די היה לי בזה כששמעתי את כל חכמי ירושלים ספרדים ואשכנזים כשאמרו כל שיר השירים בשעת הטהרה והבכיות והיללות בודאי שבקעו שמים. ואח"כ כשהעלו אותו מן המקוה ואחרי הליבישה כשאלה שהיו מוכנסים בחדר הסמוך התפרצו אל האולם שבו היה מעוטף הגוף הקדוש של רבנו וזקן הרבנים התחיל לומר: ולבש הכהן את בגדי הכבוד בגדי הקודש וכפר את מקדש הקודש ואת אהל מועד ואת המזבח יכפר ועל הכהנים ועל כל העם הקהל יכפר, אז התפרצה איזה שאגות אדירים ורבנים ישישים מקובלים התחילו מכים את ראשם בכותל ומרטו את שערותיהם והיללות עלו למעלה ראש את המחזא הנורא הזה לא אשכח לעולם. אח"כ הוכנס לאולם הישיבה הסמוך והתחילו ההספדים שהיו יותר זעקות שבר מקול דברים. על זה הויתנים לא יכלתי כבר לעלות כי הייתי רצוף ושבור ונטול כח. אבל הזכרתי אתכם כולכם בעמדי לפני גוויתו הטהורה שימליץ טוב בשבילנו ובטח זכותכם רב מאוד שזכינו להתקשר עם אותו צדיק אפילו מרחוק, בפרק האחרון של חייו.

עכשיו חברים יקרים חזק ונחזק! נתאווש נבליג על יגוננו ובמשאת נפשו של כ"ק אדמו"ר זצלה"ה ננוחם [קדע קטן בדרך, אולי חסרה אות] ירושה גדולה השאיר לנו כבוד מרן הגה"ק זצ"ל ועלינו להתחלנו להתקרב ולהתחמם באורו לשמור ביתו שאת וביתו עז על אותה הירושה הגדולה והקדושה כי יותר משהיה רבנו הקדוש נבג"מ צדיק הדור היה צדיק החיים והוא השאיר לנו דרך חיים שעלינו ללכת בה, להתעמק בספריו הקדושים ולדלות משם פנינים יקרים לכלל ולפרט לזכור היטב את דבריו הקדושים במכתביו להתאמץ ולהשתדל להיות ראויים להקרא בשמו. בטח תערכו אספת אזכרה ולמעה"ש [ולמען השם] לפעול במסגרת יותר רחבה בעד הישיבה רק אפשר שאהי' בשבוע הבא בירושלים ואתאמץ לרבר עם מנהלי הישיבה להחזיק את הקשר לבל ניתק, ביחוד עליכם לחלק בין החברים את סדר המשניות ללמוד לע"נ של רבנו הקדוש זצלה"ה ולקבוע שעור באורות התשובה ובטח זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אשר אהב אהב עלינו ויגלה [?] טוב עלינו להכתב לשנת גאולה וישועה ובכתיבה וחתמימה טובה ובשנה טובה ומעוטרת וד' יהפך אבלינו לששון ולשמחה ונזכה לשמוח יחד על הרי ציון וירושלים. חברכם הכותב ברדמע,

יעקב אלחנן פיליק".

צילום כתב היד של ר' יעקב אלחנן פלאי זצ"ל - באדיבות בנו מר יצחק פלאי הי"ו

על כתב היד

מכתב זה שמתפרסם כאן לראשונה הינו בעל חשיבות רבה. יש כאן תיעוד מרתק ולא מוכר – שנכתב מנקודת זווית אישית – להסתלקות המנהיג הנערץ, והרגשת החסידים בעקבותיה. מועטת התיאורים הידועים לנו בנושא זה, הניחנים בחן ובפירוט כמותו. מוכן, גם לגבי תולדות תנועת 'בית אברהם' ישנה חשיבות רבה למכתב זה, בהיותו המסמך ה'פנימי' היחיד הקיים כיום. גם כותב המכתב וגם נמעניו שייכים ל'בית אברהם', בשונה מהמסמכים האחרים שהכינו עד היום, שנשלחו בין החסידים לבין רבם הראי"ה. ומפני שכן, נוצרת כאן זווית מיוחדת על ההערצה המופלאה של אנשי 'בית אברהם' לאדמו"ר – הראי"ה. יש לציין, כי זהו המסמך האחרון הקיים בידינו הקשור ל'בית אברהם' (נכתב אחרי פטירת האדמו"ר!). נמעני המכתב, חברי 'בית אברהם', מנו באותה שנה למעלה ממאה משפחות, כפי שעולה ממכתבו של רי"א פלאי המובא בספר 'בשדה הראי"ה' [עמ' 554]. ניתן להבין את השבר הגדול שהתרחש בקהילתם, בעקבות האסון הגדול בו נלקח מורה דרכם, בדיוק בתקופה בה הם מתכננים להגביר את הקשר עמו, כפי שכותב כאן רי"א פלאי: "חשבתי... שבאם אהיה אצל מרן הגה"ק זצלה"ה אדבר אתו על דבר הרחבת פעולותינו ולהדק באופן יותר חזק את הקשרים". לא קל היה לפענח את כתב היד, וכפי שניתן לראות ישנן לא מעט מילים מטושטשות, אולי מדמעותיו המרות של הכותב, שמעיד על עצמו "הייתי רצוף ושבור ונטול כח".

תוכן העלונים שיצאו עד כה:

(העלונים הראשונים לא התמקדו בנושא מסויים, ולכן לא הובאו במפתח זה)

- 80 – הראי"ה ור' זליג ראובן בנגיס זצ"ל, ד': הראי"ה אב"ד ירושלים.
- 81 – הראי"ה ור' זליג ראובן בנגיס זצ"ל, ה': בראש העדה החרדית.
- 82 – הראי"ה ור' זליג ראובן בנגיס זצ"ל, ו': עם הגרי"מ חרל"פ והרצי"ה קוק.
- 83 – הראי"ה ור' זליג ראובן בנגיס זצ"ל, ז': מרכיב שלום בעולם.
- 84 – מרן הראי"ה ור' גדליה סילברסטון זצ"ל, רבה של ווישניטון.
- 85 – סיפורים חדשים על הגרש"ז אויערבך זצ"ל והערצתו למרן הראי"ה, א'.
- 86 – סיפורים חדשים על הגרש"ז אויערבך זצ"ל והערצתו למרן הראי"ה, ב'.
- 87 – סיפורים חדשים על הגרש"ז אויערבך זצ"ל והערצתו למרן הראי"ה, ג'.
- 88 – הספד הרב יחיאל מיכל טוקצינסקי זצ"ל על הראי"ה.
- 89 – אגרות מרן הראי"ה והגר"מ חרל"פ זצ"ל לר' מנחם שלמה ראב זצ"ל, א'.
- 90 – אגרות מרן הראי"ה והגר"מ חרל"פ זצ"ל לר' מנחם שלמה ראב זצ"ל, ב'.
- 91 – מתנגד שהפך למעריץ: קשריו של ר' נחמן שלמה גרינשפאן זצ"ל עם הראי"ה, א'.
- 92 – מתנגד שהפך למעריץ: קשריו של הרנ"ש גרינשפאן זצ"ל עם הראי"ה, ב'.
- 93 – מתנגד שהפך למעריץ: קשריו של הרנ"ש גרינשפאן זצ"ל עם הראי"ה, ג'.
- 94 – מתנגד שהפך למעריץ: קשריו של הרנ"ש גרינשפאן זצ"ל עם הראי"ה, ד'.
- 95 – מתנגד שהפך למעריץ: קשריו של הרנ"ש גרינשפאן זצ"ל עם הראי"ה, ה'.
- 96 – חסידות בית אברהם: חסידי מרן הראי"ה בעיירות פולין, א'.
- 97 – חסידות בית אברהם: חסידי מרן הראי"ה בעיירות פולין, ב'.
- 98 – חסידות בית אברהם: חסידי מרן הראי"ה בעיירות פולין, ג'.
- 99 – חסידות בית אברהם: חסידי מרן הראי"ה בעיירות פולין, ד'.
- העלמת האמת.
- 57 – הראי"ה ותורת הגר"א, י"ד: זמן הגאולה לפי הגר"א.
- 58 – הראי"ה ותורת הגר"א, ט"ו: התנגדות הפלישתים לשלטון ישראל.
- 59 – מרן הראי"ה ור' יושעה ריבלין זצ"ל, א': תולדות חייו של ר' יושעה ריבלין.
- 60 – מרן הראי"ה ור' יושעה ריבלין, ב': אתחלתא דגאולה.
- 61 – מרן הראי"ה ור' יושעה ריבלין, ג': דברי מרן הראי"ה על ר' יושעה ריבלין זצ"ל.
- 62 – מרן הראי"ה ור' יושעה ריבלין, ד': הגר"מ חרל"פ וגדולי ישראל על ר' יושעה ריבלין זצ"ל.
- 63 – מרן הראי"ה ור' יושעה ריבלין, ה': ראשית הישוב בקודש.
- 64 – מרן הראי"ה ור' זירא.
- 65 – מרן הראי"ה ור' יצחק צבי ריבלין, א': השקפתו הגאולית של הרצי"ה ריבלין.
- 66 – מרן הראי"ה ור' יצחק צבי ריבלין, ב': הקמת המושבות החקלאיות.
- 67 – מרן הראי"ה ור' יצחק צבי ריבלין, ג': מייסד המזרחי בירושלים.
- 68 – מרן הראי"ה ור' יצחק צבי ריבלין, ד': ח"ת שערי תורה.
- 69 – מרן הראי"ה ור' יצחק צבי ריבלין, ה': תקופת ירושלים.
- 70 – מרן הראי"ה ור' אליהו לנדא נכד הגר"א, א': קורות חייו של ר' אליהו לנדא.
- 71 – מרן הראי"ה ור' אליהו לנדא, ב': הוצאת כתבי הגר"א.
- 72 – ראיון מיוחד עם הרב יעקב קאפל רייניץ שליט"א.
- 73 – מרן הראי"ה ור' אליהו לנדא, ג': הקמת בית כנסת הגר"א.
- 74 – מרן הראי"ה ור' אליהו לנדא, ד': תקופת תלמידי הגר"א בארץ.
- 75 – מכתב האדמו"ר מסטרטין זצוק"ל על מרן הראי"ה זיע"א.
- 76 – ראיון מיוחד עם הרב יעקב מן רוקבסקי שליט"א.
- 77 – קשרי הידידות בין הראי"ה ור' זליג ראובן בנגיס זצ"ל, ראב"ד העדה החרדית, א': בחיירי ישיבת וולוז'ין.
- 78 – הראי"ה ור' זליג ראובן בנגיס זצ"ל, ב': רבנות בעיירות ליטא.
- 79 – הראי"ה ור' זליג ראובן בנגיס זצ"ל, ג': מעשה בשעון וכבוד תורה.
- 23 – מרן הראי"ה ור' שלמה אלישוב, בעל ה'לשם שבו ואחלמה'.
- 27 – מרן הראי"ה וגדולי תנועת המוסר.
- 28 – מרן הראי"ה ור' אריה לוי, א'.
- 29 – מרן הראי"ה ור' חיים יעקב לוי.
- 30 – מרן הראי"ה ור' שמואל אהרן יודלביץ.
- 31 – מרן הראי"ה ור' יוסף שלום אלישיב שליט"א.
- 32 – מרן הראי"ה ור' רפאל לוי.
- 33 – מרן הראי"ה ור' אריה לוי, ב'.
- 34 – הראי"ה בישיבת וולוז'ין, וקשריו עם הנצי"ב, ח"א.
- 35 – הראי"ה בישיבת וולוז'ין, וקשריו עם הנצי"ב, ח"ב.
- 36 – הראי"ה בישיבת וולוז'ין, וקשריו עם הנצי"ב, ח"ג.
- 37 – גיליון ג' אלול.
- 38 – מרן הראי"ה ור' חיים ברלין.
- 39 – קשריו של הראי"ה עם ר' חיים מברסק, ובנו הגרי"ד.
- 40 – הראי"ה ואבותיו בישיבת וולוז'ין, והערכת הגרי"ד לראי"ה.
- 41 – מרן הראי"ה ור' מרדכי גימפל יפה.
- 42 – ר' דובער יפה, סבו זקנו של מרן הראי"ה.
- 43 – הראי"ה ותורת הגר"א, א': ר' חיים מוולוז'ין ומרן הראי"ה.
- 44 – הראי"ה ותורת הגר"א, ב': דרכו ההלכתית של הגר"א.
- 45 – הראי"ה ותורת הגר"א, ג': הגר"א ותורת ארץ ישראל.
- 46 – הראי"ה ותורת הגר"א, ד': הגר"א ולימוד תנ"ך.
- 47 – הראי"ה ותורת הגר"א, ה': ספר הכוזרי.
- 48 – הראי"ה ותורת הגר"א, ו': דרכי לימוד.
- 49 – הראי"ה ותורת הגר"א, ז': אחדות ישראל.
- 50 – הגרי"ש אלישיב על מרן הראי"ה. הראי"ה והחפץ חיים. ר' גדליה אייזמן על הראי"ה.
- 51 – הראי"ה ותורת הגר"א, ח': שליחותו של הגר"א.
- 52 – הראי"ה ותורת הגר"א, ט': עליית הגר"א לארץ ישראל.
- 53 – הראי"ה ותורת הגר"א, י': שבע החכמות ע"פ הגר"א.
- 54 – הראי"ה ותורת הגר"א, י"א: ר' מנשה מאליא תלמיד הגר"א.
- 55 – הראי"ה ותורת הגר"א, י"ב: הגר"א והשפעתו לדורות.
- 56 – גיליון השנה – הראי"ה ותורת הגר"א מוילנא, י"ג:

חדש בהוצאת 'אור האורות'

יצאה לאור החוברת אור הברק

על פעילותו של מרן הראי"ה בייסוד העיר בני ברק וקשריו עם מייסדה ונשיאה ר' יצחק גרשטמןקורן זצ"ל

למעוניינים ברכישת החוברת – שלחו 20 ₪ לכתובתנו:
רח' הרב צבי יהודה 6 דירה 3 בת ים

לפרטים נוספים: 0546-573-528
reiyaa@gmail.com

לכבוד עורכי עלון הקודש 'אור האורות' שלו' וברכת טוב.

אשריכם שזכיתם להרים את מפעל הקודש הזה להפיץ את תורת רואה האורות הגדול של דורותינו, דורות התחיה, הלא הוא מרן הרב קוק זצוק"ל.
אין ספק שמעשה זה שאתם עושים מסב נחת רוח גדול לנשמתו הכבירה, מה שהתייסר בחייו בעוה"ז על שאין מי שיבין את הלך רוחו והגיוי תורתו, בפרט בקרב רבני 'הישוב הישן' שלא יכלו להכיל את גדלות הרוח שבה חי. והנה עתה עת הזמיר הגיע ואיכשר דרא, וזכיתם להפיץ את אורות תורתו. הצימאון למעייני יושעה, ל"אולפן חדת מבחיירי צדיקיא' הוא גדול מאוד. אשריכם בזה ובבא ויה"ר שחפץ ד' יצלח בידכם ותזכו להפיץ את האורות המבטיחים בכל מלוא רוחב ארצנו. חיזקו ואימצו,

ע. לוי

חדש באתר שורש: פורום הרב קוק

בשיתוף ארגון 'אור האורות'

תרבות יהודית מקורית

העלון יוצא לאור בסיוע
'דברי שיר' –
הדוכן שלך לספרי קודש
ומוסיקה יהודית.
סניף ראשי:
תחנה מרכזית ירושלים.
פלאפון: 0524797380.

העלון יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ
הראי"ה קוק זיע"א

שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6
דירה 3 בת-ים, או בדוא"ל: reiyaa@gmail.com
או להתקשר למספר: 0546573528

ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il
ניתן לקבל את העלון במייל מדי שבוע

אור
האורות